

هنر، برای فقرا مال است
برای اغنیا جمال است
برای بزرگان کمال است

امام علی (ع)

هنری

دکتر محمد مهدی هراتی

آموزشی کتاب‌های بر ضرورت مقدمه‌ای

اشاره

در جهان امروز، آموزش هنر، ایجاد هویت هنری و رویکردهای آموزشی هنر، در تبلور سایر درس‌های علمی، نظری و عملی و ایجاد زمینه‌های بهینه، نقش عظیمی دارد. در کشور ما هم، با بهره‌گیری از تفکر و بیان هنری می‌توانیم شاهد اتفاقات مهمی در زمینه‌های زیر باشیم:

الف) در دوره‌های پیش از دبستان و دبستان، جایگاه هنر و تأثیر آن در آموزش، تربیت و پرورش استعداد و خلاقیت، تمرین‌های مهارتی، و درک و بیان مفاهیم گوناگون در عصر حاضر، انکار ناپذیر است.

ب) در دوره‌های راهنمایی و متوسطه نیز علاوه بر موارد برشمرده در بند الف، باید آشنایی جوانان با هویت ملی، هنر و تمدن و میراث فرهنگی ایران و دوران اسلامی و نیز گستره هنرهای گوناگونی را که در عصر حاضر رواج دارند، بر آن افزود.

کتاب‌های درسی هنر و هویت هنری

کتاب‌های درسی هنر در هر یک از مقاطع تحصیلی، همیشه برای مؤلفان هنرمند، معلمان هنر، علاقه‌مندان به هنر و ناشران آن‌ها انگیزه‌بخش بوده‌اند. حتی اولیای دانش‌آموزان نیز به این بخش از فرهنگ ایرانی توجهی وافر داشته‌اند.

در بررسی علل این توجه و عنایت عمومی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. انگیزه کمک به دانش‌آموزان برای سهولت در یادگیری و درک مفاهیم، فنون و رموز هنری؛
۲. ارائه روش‌های جدید آموزش هنری بر اساس شیوه‌های جدید و تجربه‌های علمی ذریبط؛
۳. ارائه یافته‌های جدید در قالب کتاب‌های

تازه آموزش انواع هنرها؛

۴. چگونگی تأثیر یا بهره‌گیری از آموزش‌های متنوع هنری برای درک بیشتر و بیان یا انتقال مفاهیم، به عنوان یک بستر کلی؛
۵. چگونگی فرهنگ‌سازی و درک

تمدن و هنرهای ایرانی در تقویت هویت ملی و اعتماد به نفس در جوانان و نوجوانان؛

۶. جلوگیری از هجوم فرهنگی و به هم ریختگی ارگانیک هنرهایی نظیر موسیقی، نقاشی، معماری، نمایش، سینما و ...؛

۷. نیازهای برنامه‌ریزان درسی و مؤلفان کتاب‌های درسی به درک هنری بهتر و استفاده از آن برای انتقال مفاهیم مورد نظر، زیرا بدون هنر، هیچ مفهومی قابل انتقال نیست.

محدوده این کتاب‌ها شامل دوره‌های قبل از دبستان و دبستان، دوره راهنمایی تحصیلی، دوره متوسطه و هنرستان‌ها، و دوره تربیت معلم هنر است که بخش‌های مدیریت آموزشی و خانواده و اولیای دانش‌آموزان را نیز شامل می‌شود؛ زیرا هنر بستر کلی برنامه‌های تربیتی - اجتماعی و اقتصادی جامعه است و جامعه بدون هنر همواره مصرف‌کننده تولیدات دیگران خواهد بود.

هنر بستر کلی برنامه‌های تربیتی - اجتماعی و اقتصادی جامعه است و جامعه بدون هنر همواره مصرف‌کننده تولیدات دیگران خواهد بود

کتاب‌های آموزشی هنری

غیر از کتاب‌های درسی آموزش هنر که خود مقوله‌ای جداگانه‌اند، بر اساس هدف‌های مصوب «شورای عالی آموزش و پرورش» تألیف می‌شوند و کاملاً جدا از این تقسیم‌بندی هستند، در بخش سامان‌بخشی هنری، کتاب‌های دیگری نیز مطرح هستند که به آموزش انواع هنرهای می‌پردازند و در تقسیم‌بندی هنرهای ملی و میراث فرهنگی، جایگاهی مهم و ارزشمند دارند؛ گرچه در جمع کتاب‌های درسی آموزشگاهی مطرح نشده‌اند. بهتر است آن‌ها را در تقسیم‌بندی کتاب‌های «آموزش هنری غیررسمی» مطرح کرد و به این منظور می‌توان تقسیم‌بندی زیر را پیشنهاد نمود:

۱. گروه کتاب‌های آموزش هنری غیررسمی که با هدف دانش‌افزایی و آشنایی با موارث فرهنگی کشور و فرهنگ ملی تألیف می‌شوند.

۲. گروه کتاب‌های کمک آموزشی هنری که به منظور ایجاد انگیزه‌های

دانش‌افزایی و توسعه سواد بصری و هنری و پرورش خلاقیت‌ها و مهارت‌های ذهنی بر اساس هدف‌های معین و برنامه خاص و بدون وابستگی به برنامه‌های درسی تألیف می‌شوند. این گروه خود به صورت زیر تقسیم می‌شود:

(الف) کتاب‌های دانش‌افزایی و آشنایی با هنر و انواع هنرهای گوناگون برای دانش‌آموزان، به تناسب توانایی‌های آنان در هر یک از دوره‌های تحصیلی؛

(ب) کتاب‌های پرورش مهارت‌های هنری و علوم هنری همراه با پروژه‌های عملی، به تناسب توانایی‌های آنان در هر یک از دوره‌های تحصیلی؛

(ج) کتاب‌های دانش‌افزایی و مهارتی روش‌های تدریس و تعلیم فنون هنری برای معلمان هنر و کارشناسان و مدیریت‌های آموزشی.

۳. گروه کتاب‌های کمک درسی هنر، به منظور تسهیل و تقویت روش‌های یادگیری فنون هنری و فراهم آوردن آموزش‌های جبرانی و عملی فنون هنری بر اساس هدف‌های برنامه‌های درسی تهیه می‌شوند که وابستگی آن‌ها به برنامه درسی الزامی است. این کتاب‌ها را به شرح زیر می‌توان دسته‌بندی کرد:

(الف) کتاب‌های کار هنری، شامل یادگیری فنون هنری همراه با برنامه‌ریزی‌های فعالیت‌های هنری و یادگیری برای دانش‌آموزان هر یک از دوره‌های تحصیلی (تناسب فعالیت‌های یادگیری ضروری است)؛

(ب) کتاب‌های تمرین به منظور تثبیت فنون هنری، تقویت دست‌ها و هماهنگی دست و دید برای دانش‌آموزان هر یک از دوره‌های تحصیلی به تناسب توانایی‌های دانش‌آموزان؛

(ج) کتاب‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت‌های تکنیکی و کاربردی فنون هنری کتاب‌های درسی هنر در هر یک از دوره‌های تحصیلی به تفکیک هر سال؛

(د) کتاب‌های فعالیت محور، در چارچوب هدف‌های برنامه درسی هنر در هر یک از کلاس‌های هر یک از دوره‌های تحصیلی، به تفکیک هر سال تحصیلی در هر مقطع.

